

SOTSIAALMINISTEERIUM

Eesti Avatud Ühiskonna Instituut

Ootused vanemaealiste nõukogude suhtes

2022. aasta elanikkonna uuringu tulemused

Iris Pettai

Eesti Avatud Ühiskonna Instituut

**Sotsiaalpartnerluse projekt "Noored-vanad võrgustuvad koos
(NOVA)" 16.06.2023**

Millest täna räägime

A. MIKS ON NÕUKOGUSID VAJA?

- Hinnangud vanemaealiste õiguste ja huvikaitse olukorrale
- Hinnangud vanemaealiste kaasatuse kohta neid endid puudutavate riiklike otsuste ettevalmistamisse?

B: INFORMEERITUS JA OOTUSED

- Kas teatakse vanemaealiste nõukogudest?
- Kui oluliseks peetakse, et vanemaealiste nõukogud oleksid kõikide omavalitsuste juures ja millega peaksid tegelema?

C. VALMISOLEK KOGUKONNAS AKTIIVSELT KAASA LÜÜA JA KOOSTÖÖD TEHA

Uuringu “Vanemaealiste olukord Eestis” eesmärgid

- Selgitada projekti sihtrühma (50+ vanuses inimesed) hoiakuid ja käitumismustreid, et neid paremini mõista ja selgitada praktikutele (projekti kaasatud spetsialistidele , tugivõrgustikule jt.).
Analüüsida 50+ vanuses inimeste :
 - elukeskkonda ja sotsiaalset tausta,
 - konkurentsivõimet,
 - diskrimineerimist ja tõrjumist tööturul ,
 - valdkondi , kus sihtrühm vajab abi jms.

Uuringu korraldamisest

(1)

- Küsimustiku töötas välja Eesti Avatud Ühiskonna Instituudi juurde loodud tööühm
- Veebiküsitlus telliti uuringufirmalt Norstat. Küsitlus viidi läbi juulis/augustis 2022
- Küsitleti **1533 inimest vanuses 15+**. Uuringu valim koostati juhumeetodil ning see on esinduslik rahvastiku mudeli suhtes. Uuringu tulemusi saab interpreteerida kui Eestile iseloomulikke seoseid ja trende. Küsitletutest on naisi 812 ja mehi 721.
- 60+ vanuses 528 inimest

Uuringu korraldamisest

(2)

- Norstat saatis välja 4127 kutset, mis teeb vastamismääraks 37%. Kogu uuringu vältel jälgiti esinduslikkust soo, vanusegruppide, rahvuse ja elukoha suhtes.
- Norstat teostab veebiküsitlusi ettevõtte enda veebipaneelis, kuhu kuulub professionaalsete standardite järgi värvatud 22 244 vastajat. Veebipaneeli on kutsutud vastajad juhuslikkuse alusel (peamiselt telefoniküsitlused), tagades selliselt erinevate sotsiaaldemograafiliste gruppide esindatuse veebiuuringute valimis.

Vastajate vanuseline jaotus

Vanus	%-s
15-19	6
20-29	12
30-39	16
40-49	16
50-59	15
60-69	14
70-79	13
80+	8
Kokku	100

Vastajate jaotus regionaalses lõikes (%-s)

	Kõik vastajad
Tallinn	34
Tartu	7
Narva	5
Kohtla-Järve	3
Pärnu	3
Teine linn, alev	19
Alevik	10
Küla	19
Kokku	100

Kuidas Te hindate vanemaealiste õiguste ja huvikaitse alast olukorda Eestis? %-s

Vanus	Hea (väga +pigem)	Halb (väga +pigem)
Kõik vastajad	38	33
15-19	45	13
20-29	46	19
30-39	41	29
40-49	37	37
50-59	28	46
60-69	34	45
70-79	45	36
80+	42	27

Hinnangud vanemaealiste õiguste ja huvikaitse olukorrale Eestis

JÄRELDUSI

- Hinnangud jagunevad kolme rühma. Kolmandik peab olukorda heaks, kolmandik kehvaks ja kolmandik ei oska hinnangut anda (ei tea sellest eriti midagi). Kriitiliselt palju on neid, kel arvamus puudub, mis räägib info vähesusest
- Kuni 40-nda eluaastani on ülekaalus positiivsed hinnangud, kehvaks peab olukorda 13-29%, heaks 41-46%
- Kõige kriitilisemad on 50-69 aastased, pea igal teisel (45-46%) on ülekaalus negatiivsed hinnangud.
- Alates 70-st eluaastast on positiivsed hinnangud ülekaalus (42-45%) negatiivsete üle (27-36%)

Kas vanemaealised on piisavalt kaasatud neid endid puudutavate riiklike otsuste ettevalmistamisse? %-s

Vanus	Jah, piisavalt	Jah, vähesel määral	Ei, praktiliselt mitte
Kõik vastajad	11	27	38
15-19	16	32	24
20-29	19	28	28
30-39	15	23	32
40-49	11	23	36
50-59	6	25	46
60-69	7	30	43
70-79	11	29	46
80+	6	35	40

Hinnangud kaasatuse kohta riiklike otsuste ettevalmistamisel

JÄRELDUSI

- Vanemaealiste kaasatusega neid endid puudutavate riiklike otsuste ettevalmistamisse ei ole elanikkond rahul. Vaid iga kümnes arvab, et kaasatust on piisavalt, 27% arvates vähesel määral.
- 38% leiavad, et vanemaealised on otsuste ettevalmistamisel kõrvale jäetud, iga neljas ei oska hinnangut anda
- Rohkem on olukorraga rahul alla 40-aastased, kui positiivsed hinnangud kaaluvad üle negatiivsed
- Alates 40-ndast eluaastast on negatiivsed hinnangud ülekaalus.
- Kõige kriitilisemad on 50-69 aastased

Kas olete kuulnud vanemaealiste nõukogudest, mis tegutsevad Eestis kohalike omavalitsuste juures? %-s

Vanus	Jah
Kõik vastajad	8
15-19	15
20-29	5
30-39	4
40-49	9
50-59	8
60-69	7
70-79	13
80+	14

Kas olete kuulnud vanemaealiste nõukogudest?

JÄRELDUSI

- Vanemaealiste nõukogudest teab vaid 8% vastanutest, mis on väga väike osakaal, arvestades sellega, et nõukogud on tegutsenud üle 5 aasta. Eestis on 79 kohalikku omavalitsust (15 linna, 64 valda), nendest ca viiendikus on moodustatud nõukogud. Tallinnas loodi nõukogud kõigi linnaosavalitsuste juurde. Paraku ei tea elanikkond sellest kõigest mitte eriti palju.
- Infopuudus tuleks ületada. Parem informeeritus aitab kaasa nii praeguste nõukogude tööle kui uute moodustamisele.

Kui oluliseks peate, et vanemaealiste nõukogud oleksid Eestis kõikide omavalitsuste juures? %-s

Vanus	Oluliseks (väga +pigem)	Ebaoluliseks
Kõik vastajad	72	11
15-19	56	19
20-29	56	20
30-39	68	10
40-49	74	8
50-59	77	8
60-69	80	8
70-79	79	12
80+	79	9

Kui oluliseks peate, et vanemaealiste nõukogud oleksid kõikide omavalitsuste juures? JÄRELDUSI

- Elanikkonna toetus nõukogude loomiseks kõikide omavalitsuste juurde on arvestavalt kõrge-72%.
- Eriti kasvab toetus alates 40-st eluaastast, kui 74-80% on selle poolt
- Iga viies 15-29 aastane peab nõukogude loomist ebaoluliseks, samas iga teine (56%) pooldab

Millega nõukogud peaksid tegelema? Kas selleks võiks olla osalemine

otsustamisel kuidas %

	Jah, kindlasti	Pigem, jah
... aidata riskigruppidesse kuuluvaid vanemaealisi	51	39
... kaitsta vanemaealisi vägivalla eest	51	32
... parandada teenuste kvaliteeti päevakodudes ja hooldekodudes	49	41
... parandada vanemaealiste digipädevust	44	45
... kujundada vanemaealistele turvalist elukeskkonda	43	45
... parandada vanemaealiste elutingimusi	42	46
... parandada ühistranspordi kättesaadavust	39	44
... kaasata sotsiaalsetesse tegevustesse (huviringid, vabatahtlik töö, riskigruppide aitamine jms)	38	49
... aidata vanemaealistel leida jõukohast tööd	29	57
... kaasata vanemaealisi valla/linna juhtimisse	16	48

Millega nõukogud peaksid tegelema?

JÄRELDUSI

- Kõik 10 tegevussuunda on 64-90% vastajate hinnangul nõukogudele sobivad
- Populaarsemateks osutusid riskigruppide aitamine, vägivalda eest kaitsmine ja teenuste kvaliteedi parandamine päevakodudes ja hooldekodudes
- Pingerea lõpus (vähem toetati) on vanemaealistele jõukohase töö leidmine ja nende kaasamine valla/linna juhtimisse
- Kui nõukogud kõigi nende teemadega suudaksid tegeleda ja nende täitmist kontrollida, eeldaks see eelnevat ettevalmistust (koolitusi , tegevusjuhendeid) jms.

VALMISOLEK AKTIIVSUSEKS

Minu kohustus on kogukonnas aktiivselt kaasa lüüa (%-s)

Vanus	Täiesti nõus	Üldiselt nõus	Ei ole nõus
Kõik vastajad	9	38	45
15-19	17	32	40
20-29	9	37	48
30-39	8	47	41
40-49	8	32	51
50-59	8	35	47
60-69	11	33	49
70-79	10	41	42
80+	8	46	36

Minu kohustus on kogukonnas aktiivselt kaasa lüüa

JÄRELDUSI

- Elanikkonna valmisolek kogukonnas aktiivselt kaasa lüüa on suhteliselt madal, vaid iga kümnes inimene on täiesti nõus sellega, et tal on selline kohustus . 38% on üldiselt nõus, 45% on vastu
- Kõige nooremad (15-19 aastased) on mõnevõrra rohkem valmis kogukonnas kaasa lööma (täiesti nõus 17%, ei ole nõus 40%). Vähem on valmisolekut 40-69 aastaste seas (nõus ei ole 47-51%).
- Rohkem on kogukonnas valmis tegutsema eestlased (nõus 53%, vastu 39%), vähem venelased (32% ja 58%)
- Regiooniti on valmisolek kõrgem maakonnakeskustes (61%), alevikes (54%), külaelanikel (51%), pärnakatel (55%), tartlastel (50%). Töötavatel pensionäridel (60%)

Kokkuvõtteks (1)

- Ootused vanemaealiste nõukogude suhtes on kõrged. 72% vastajatest pooldab nõukogude moodustamist kõigi omavalitsuste juurde.
- Ilmselt on üheks põhjuseks, et vaid 38% vastajate hinnangul on olukord vanemaealiste õiguste ja huvikaitse osas hea. Samuti arvab vaid 11% , et vanemaealiseid on piisavalt kaasatud neid puudutavate riiklike otsuste ette valmistamisse. Vanemaealiste nõukogud oleks võimalus neid probleeme lahendada.
- Seni tegutsenud nõukogudest teab vaid 8% vastajatest, mis räägib väga suurest infopuudusest. Infopuudus tuleb ületada, sest see võib olla/saada takistuseks nii praeguste kui loodavate nõukogude tegutsemisel

Kokkuvõtteks (2)

- Nõukogude suhtes on ootused kõrged . Elanikkond ootab, et nõukogud aitavad lahendada paljusid teravaid sotsiaalseid probleeme, mis on vanemaealistega seotud. Kindlasti eeldab see tõsisemaid ettevalmistusi koolituste, tegevusjuhendite jms. näol.
- Nõukogude tegutsemiseks on vaja soodustavat aktiivset kogukonda, kes annab oma panuse, et vanemaealised saaksid osaleda neid puudutavate (riiklike) otsuste ette valmistamises ning et paremini kaitsta vanemaealiste inimõiguseid.
- Taoliste kogukondade kujunemiseni on veel pikk tee. Vaid iga kümnes vastaja on täiesti nõus sellega, et tal on kohustus kogukonnas aktiivselt kaasa lüüa , 38% on üldiselt nõus ja 45% on vastu. Lihtsam on kogukondade tuge leida eestikeelses keskkonnas, keerulisem venekeelses.

Tänan!
